

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

**Analýza předmětů oboru Gymnastika v přípravě učitelů
tělesné výchovy se zaměřením
na sportovní gymnastiku**

Autoreferát disertační práce

Jméno a příjmení:

Mgr. Jitka Vorálková

Školitelka:

Doc. PhDr. Viléma Novotná

Studijní program:

Kinantropologie

Květen 2014

Bibliografická identifikace

Autor:

Mgr. Jitka Vorálková

Název disertační práce:

Analýza předmětů oboru Gymnastika v přípravě učitelů tělesné výchovy se zaměřením na sportovní gymnastiku

Vědní obor:

Kinantropologie

Školící pracoviště:

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu, katedra gymnastiky

Školitel:

Doc. PhDr. Viléma Novotná

Datum obhajoby:

17. 6. 2014

Doktorská práce představuje původní rukopis (252 stran včetně příloh), jehož celé znění je k dispozici v Ústřední tělovýchovné knihovně UK FTVS v Praze, José Martího 31, Praha 6.

Souhrn

Název: Analýza předmětů oboru Gymnastika v přípravě učitelů tělesné výchovy se zaměřením na sportovní gymnastiku.

Cíle práce

Cílem práce bylo vymežit obsah předmětu Sportovní gymnastika studijního programu učitelství tělesné výchovy. Pro dosažení základního cíle byly stanoveny další dva dílčí cíle, které byly řešeny ve dvou etapách výzkumu:

1. analýza školské dokumentace z hlediska:
 - a) cílů, výstupů a obsahu studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika
 - b) zastoupení jednotlivých předmětů oboru Gymnastika, zejména předmětu Sportovní gymnastika, a jejich hodinové dotace
2. zjistit a formulovat požadavky, které jsou kladeny na osobnost učitele tělesné výchovy na středních školách.

Metody

Výzkum probíhal ve dvou etapách. V první etapě byla analýzou školské dokumentace provedena explorace zaměření obsahu studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika, jeho rozsahu a požadovaných výstupů. Pro nalezení odpovědí na otázku důležitosti a potřeby jednotlivých kompetencí absolventa předmětu Sportovní gymnastika byla v druhé etapě výzkumu použita metoda repertoárové mřížky. Jejím prostřednictvím bylo získáno velké množství informací od skupiny patnácti expertů, kteří byli rozděleni na základě svých zkušeností s výukou gymnastiky do tří skupin.

Výsledky

Z hlediska jednotlivých cílů práce byly dosaženy následující výsledky:

1) analýza školské dokumentace

- výuka předmětu Sportovní gymnastika byla na všech fakultách učitelství v souvislosti s novou akreditací studijních programů značně redukována, na UK FTVS se v bakalářském studiu v oboru učitelství v kombinaci výuka tohoto předmětu nevyskytuje vůbec

- obsah výstupu z předmětu je orientován v bakalářském studiu především na kontrolu osvojování pohybových dovedností, méně pak na část didaktickou a teoretickou

2) zjistit a formulovat požadavky, které jsou kladeny na osobnost učitele tělesné výchovy na středních školách

- vymezení potřebných způsobností, vytvořené konstrukty byly rozděleny do 9 kategorií
- hodnocení jednotlivých elementů (kompetence absolventa předmětu Sportovní gymnastika), při kterém byly popsány nejčastěji utvářené shluky elementů.

Výsledný dendrogram rozdělil 8 proměnných (elementů) do tří kmenů:

- teoretické požadavky
- didaktické požadavky
- praktické požadavky.

Klíčová slova: kompetence učitele, repertoárová mřížka, analýza školské dokumentace, studijní plány, didaktické požadavky.

Summary

Title: The Gymnastics objects analysis in preparation of physical education teachers with focus on Artistic gymnastics.

Thesis objective

This thesis was aimed to determine the content of Artistic gymnastics as a part of physical education teaching study programme. To achieve the primary objective two other sub-objectives were established. These were examined in two research phases:

1. the school documentation analysis in respect of:
 - a) objectives, results and contents of Artistic gymnastics study plans
 - b) distribution of individual Gymnastics objects (Artistic gymnastics in particular) and their frequency in a lesson plan
2. to learn and define requirements posed upon the personality of a high school physical education teacher.

Methods

The research continued in two phases. The first phase was to analyse the school documentation and explore the focus on contents of Artistic gymnastics study plans, its range and required results. To find the answer on relevance and necessity of particular competences of Artistic gymnastics graduates the repertory grid method was used in the second phase of research. The repertory grid provided large quantity of information questioning a group of 15 experts divided in three sub-groups based on their experience with gymnastics teaching.

Results

With respect to particular objectives of the thesis the following results were achieved:

1) school documentation analysis

- the Artistic gymnastics lessons within all faculties providing teaching courses have been reduced significantly due to new accreditations of study programmes Charles University Faculty of Physical Education and Sport has completely suspended this object from the bachelor course

- content of the object results in bachelor course being more focused on motion skill control development and less on theory and didactics

2) to learn a define requirements posed upon the personality of a high school physical education teacher

- required competence determination, constructs created were divided in 9 categories
- particular elements ranking (Artistic gymnastics graduate competence) describing most frequent clusters of the elements.

Resulting dendrogram has divided 8 variables (elements) in three strains:

- theoretical requirements
- didactical requirements
- practical requirements.

Key Words: teacher's competence, repertory grid, school documentation analysis, study plans, didactical requirements.

1 ÚVOD

Současný stav koncepce studijních programů připravujících učitele tělesné výchovy je možné v některých oblastech chápat za problematický a zabývá se jím stále více odborníků. Definování základního obsahu studijních programů učitelství tělesné výchovy je zcela v kompetenci oborových fakult a kateder tělesné výchovy. Tento liberální přístup ke kvalifikačním požadavkům představuje nejednotný systém přípravného vzdělávání učitelů a může se negativně projevit v úrovni dosažených kompetencí jeho absolventů. Tyto nedostatky se promítají do následné praxe a ovlivňují pohybovou úroveň žáků.

V souvislosti s připravovanými reformami českého školství je vhodné zajistit, aby se proměny v kurikulárních dokumentech na základních a středních školách projevovaly také v přístupu ke vzdělávání učitelů tělesné výchovy. V Národním programu rozvoje vzdělávání (Bílá kniha, 2001) jsou upřesněny představy o kvalitě vzdělávání, kvalitě školy a výuky, ke které je třeba směřovat. Proto musí mít jednotlivé vzdělávací instituce jasné představy a propracované koncepce o jimi zajišťovaném procesu vzdělávání, jeho cílech, obsahu a profilu absolventa. Ke zvýšení kvality vzdělávání učitelů by obdobně mělo přispět vytvoření profesních standardů, které jsou však zatím považovány pouze za doporučené.

Výuka předmětů oboru Gymnastika je v současné praxi realizována v rozsahu, který je chápán jako omezený a nedostatečný, což může vést k osvojení jen povrchních a verbalizovaných vědomostí. Kvalitní didaktické a psychodidaktické profesní kompetence učitele vychází z osvojení pohybových dovedností, které mají následně velmi úzký vztah k dovednostem didaktickým a metodickým. Osvojené kompetence tak vytváří předpoklady pro uplatňování tvůrčího přístupu v sestavování školních vzdělávacích programů.

Za poměrně nesnadný, avšak důležitý úkol považujeme stanovení přiměřeného rozsahu odbornosti ve vybraném předmětu Sportovní gymnastika. Absolventi výuky by měli být schopni začleňovat do školních programů zejména takové gymnastické aktivity, které jsou vymezeny v Rámcových vzdělávacích programech a zároveň jsou prospěšné pro konkrétní věkové kategorie žáků.

Při výběru tématu disertace jsme se zaměřovali na obsahovou analýzu předmětů oboru Gymnastiky, především na sportovní gymnastiku. Určitým překvapením se stalo zjištění, že podrobná analýza obsahu (ve smyslu definice cílů, dovedností absolventů, jejich znalostí, návazností, výstupů z učení apod.) se v naší literatuře téměř nevyskytuje. Pokud ano, jedná se spíše o drobné studie, ale komplexní, hluboký a podrobný rozbor se nám přes usilovnou snahu nepodařilo nalézt.

2 METODOLOGIE VÝZKUMU

2.1 CÍL A ÚKOLY PRÁCE

Cíl práce

Cílem práce je na základě teoreticko-empirické analýzy vymezit obsah¹ předmětu Sportovní gymnastika studijního programu učitelství tělesné výchovy na vysokých školách a na základě zjištěných odlišností na vybraných fakultách definovat jednotné cíle a výstupy tohoto předmětu.

Pro dosažení základního cíle jsou stanoveny další dva dílčí cíle, které jsou řešeny ve dvou etapách výzkumu:

1. provést analýzu školské dokumentace z hlediska:
 - a. cílů, výstupů a obsahu studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika na vysokých školách připravujících budoucí učitele tělesné výchovy
 - b. zastoupení jednotlivých předmětů oboru Gymnastika a jejich hodinové dotace
2. zjistit a formulovat požadavky, které jsou kladené na osobnost učitele tělesné výchovy na středních školách (nároky z oblasti teoretických znalostí, praktických a didaktických dovedností).

Úkoly práce

Na základě formulace cílů práce jsou úkoly práce rozděleny do třech skupin:

- a) první skupina:
 - na základě seznamu registrovaných, veřejných vysokých škol připravujících učitele tělesné výchovy, viz tabulka 1., oslovit vedoucí jednotlivých pracovišť a požádat je o spolupráci
 - vytvořit dotazník, jehož obsah bude zaměřen na zjištění aktuálně akreditovaných předmětů oboru Gymnastika ve studijních programech učitelství pro prezenční formu bakalářského i navazujícího magisterského studia, ve smyslu:
 - rozsahu učiva těchto předmětů
 - způsobu jejich zakončení
 - počtu kreditů

¹ Pod termínem obsah výuky jsou myšleny převažující projevy výuky (ve smyslu didaktickém, teoretickém či praktickém). Obsahem výuky není chápána konkretizace požadavků na jednotlivé prostředky (např. cvičení na nářadí, akrobatická cvičení, průpravná cvičení apod.).

- názvu předmětů
- provést zhodnocení získaných dat
 - kvantitativní porovnávání
 - expertní hodnocení
- definovat požadavky na expertní hodnocení
- b) druhá skupina:
 - zvolit:
 - výzkumné paradigma - kvalitativní a kvantitativní výzkum
 - vhodnou výzkumnou metodu, která by odhalila názory expertů na požadované a potřebné kompetence absolventa předmětu Sportovní gymnastika - budoucího učitele tělesné výchovy
 - metoda repertoárové mřížky (RGT²)
 - definovat téma repertoárové mřížky - kompetence absolventa předmětu SG
 - definovat požadavky na experty
 - zkušenosti s výukou gymnastiky v hodinách školní TV
 - absolvent VŠ odborného zaměření učitelství TV
 - definovat základní prvky zvoleného tématu (RGT elementy)
- c) třetí skupina:
 - provést obsahovou a kritickou analýzu Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G, 2007) a studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika na jednotlivých oborových fakultách i oborových katedrách.

2.2 VĚDECKÉ OTÁZKY

1. Existuje shoda mezi pohybovými činnostmi sportovní gymnastiky vyučovanými ve studijních programech v přípravě učitelů TV a činnostmi gymnastického charakteru, které jsou uvedené v nabídce Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání a pro gymnázia?
2. Příkladují respondenti větší význam takovým činnostem, jejichž prostřednictvím je ovlivňována zejména profesní kompetence učitele – didaktická a psychodidaktická?

² RGT – Repertory grid technique (ve zkratce rep-grid), lze přeložit jako metoda repertoárových mřížek

2.3 DESIGN VÝZKUMU

Výzkumný úkol je koncipován do dvou na sebe navazujících výzkumných etap, kdy každá etapa je charakteristická užitím různých výzkumných metod.

První etapa výzkumu – kvalitativní výzkum

Východiskem této etapy je explorace problému. Jako hlavní výzkumná metoda je užitá analýza školské dokumentace (Pelikán, 1998), jejímž smyslem je hodnocení studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika, Základní gymnastika a analýza cílů, výstupů a obsahu těchto předmětů.

Zdroj informací pro tuto etapu představují dokumenty fakult připravujících učitele tělesné výchovy, dále fakult pedagogických, které v rámci přípravy budoucích učitelů vyučují obor Gymnastika. Fakulty byly cíleně vybrány z hlediska jejich oprávnění realizovat akreditovaný studijní program.

Druhá etapa výzkumu – smíšený výzkum (kvalitativní + kvantitativní, Hendl, 2008)

Podstatou etapy je confirmace problému. Pro tuto etapu je zvolena výzkumná technika repertory grid technique - RGT (G. Kelly, 1955; Hendl, 1997; Jankowicz, 2004), která propojuje kvalitativní i kvantitativní metody.

V kvalitativním postupu vyhodnocení dat je pozornost věnována interpretaci vytvořených konstruktů jednotlivých expertů, kvantitativní vyhodnocování je založeno na statistickém zpracování repertoárových mřížek pomocí:

- „Eyeball analysis“ (analýza pohledem)
- popisu vztahů v mřížce
- krabicového grafu³ (elementů a konstruktů)
- shlukové analýzy
- analýzy hlavních komponent (PCA)
- obsahové analýzy konstruktů všech rozhovorů (kategorizace konstruktů)
 - o „Bootstrapping techniques“⁴ („bootstrap“)
 - o Honeyho obsahová analýza.

³ V anglickém originále „Boxplot“ nebo také tzv. kvartilový graf (Chráška, 2007)

⁴ „Bootstrapping techniques“ – je technika, ve které se získané objekty rozdělí na skupiny opakovaným výběrem (Hendl, 2006).

Výzkumný soubor této etapy tvoří záměrně vybraní učitelé tělesné výchovy (N=15) a jsou rozděleni do tří skupin:

1. **učitelé na vysokých školách**, kteří vyučují předmět Sportovní gymnastika – požadovaná praxe v oboru: 10 let a více.
2. **učitelé s dlouholetou praxí (ZŠ, SŠ)** – požadovaná praxe v oboru: 10 let a více
3. **začínající učitelé (ZŠ, SŠ)** – požadovaná praxe v oboru: 0 (současní absolventi jednotlivých fakult) až 5 let.

2.4 POUŽITÉ METODY ZÍSKÁVÁNÍ A ANALÝZY DAT

2.4.1 První etapa výzkumu

Analýza školské dokumentace

Pro získání informací o charakteristice studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika a Základní gymnastika v bakalářském a navazujícím magisterském studiu byl vytvořen dotazník. Zaměřili jsme se především na zařazení těchto předmětů ve studijních programech jako povinných předmětů učitelských oborů prezenčního studia. Zajímaly nás především tyto oblasti:

- názvy předmětů
- rozsah učiva
- počet kreditů
- výstupy z předmětů
- způsoby jejich zakončení
- zda je předmět vyučován samostatně či jako součást předmětu jiného.

Vzhledem k tomu, že struktura požadovaných odpovědí byla rozsáhlého charakteru, vytvořili jsme tabulky pro zjednodušení odpovědí respondentů, které zároveň poskytovaly větší přehlednost získaných informací. Pro jejich vyhodnocení byly sestaveny jiné tabulky, ve kterých se pozornost věnovala především zastoupení předmětu Základní gymnastika a Sportovní gymnastika. Byla provedena sumarizace sledovaných ukazatelů, vyhodnocena četnost výskytu těchto předmětů, zvýrazněny byly nejvyšší a nejnižší hodnoty.

2.4.2 Druhá etapa výzkumu

Metoda Repertory grid technique (RGT)

Českým ekvivalentem pro polostrukturovaný rozhovor Repertory grid technique (RGT) je Pavlicou (2000) označen a užíván termín repertoárová mřížka, REP technika nebo také jen rep-grid. Tato metoda vychází z Kellyho (1955) teorie osobních konstruktů. Metoda RGT je flexibilní, lze ji snadno modifikovat podle záměrů práce.

Tématem rozhovorů disertační práce jsou „Kompetence absolventa předmětu Sportovní gymnastika“ ze studijního plánu oboru učitelství tělesné výchovy. Pro toto téma byly formulovány následující elementy:

- 1) teoretické znalosti o oboru Gymnastiky
- 2) znalost metodiky nácviku
- 3) dopomoc a záchrana
- 4) znalost didaktického postupu
- 5) individuální zvládnutí praktických dovedností na náradí
- 6) individuální zvládnutí praktických dovedností na prostných
- 7) vedení rozcvičení
- 8) osobnost budoucího učitele.

Konstrukty jsou zjišťovány nestandardizovaně a je podstatné, aby měly dva kontrastní protipóly, hovoří se o dichotomních konstruktech. Jednotlivé konstrukty se tvoří z tzv. triád. Těmito triádami se označuje trojice elementů, jejichž srovnáváním se vydělují dva z nich, které mají něco společného oproti třetímu, který tento znak nemá. Výzkumník volí triády náhodně a jejich kombinace by se neměla v průběhu jednoho rozhovoru opakovat.

Hodnocení (rating) spočívá v tom, že respondent posuzuje jednotlivé konstrukty k dílčím elementům pomocí pěti stupňové škály, která má na levé straně mřížky hodnocení 1 a na pravé straně mřížky hodnocení 5.

Při získávání kvalitativních dat výzkumu, resp. jednotlivých konstruktů od oslovených expertů, jsme postupovali následujícím způsobem: byl proveden řízený polostrukturovaný rozhovor s 15 experty. Každý rozhovor a vytvořené konstrukty odborníků byly zaznamenávány do připravených pracovních archů, typických právě pro metodu repertoárové mřížky (tabulka 1).

Tabulka 1 Záznamový arch repertoárové mřížky

téma		elementy									
hodnocení 1									hodnocení 5		
konstrukty		1	5	2	3	4	5	3	1	konstrukty	
konstrukty										konstrukty	
konstrukty										konstrukty	
konstrukty										konstrukty	
konstrukty										konstrukty	
konstrukty										konstrukty	
konstrukty										konstrukty	

Každý dotazovaný utvářel konstrukty z náhodně zvolených triád tak dlouho, dokud nebyly jeho názory k tématu vyčerpány. Vzhledem k individualitě každého z nich, se celkový počet zaznamenaných konstruktů lišil a pohyboval se od 14 do 16. Pro analýzu a další vyhodnocování bylo zapotřebí shodného počtu vytvořených konstruktů, proto se vycházelo z nejnižšího počtu (14). Tam, kde jich bylo zaznamenáno více, se potřebné množství těch konstruktů, které byly svým obsahem podobné jiným, vyřadilo (Jankowicz, 2004). Čtrnáctý konstrukt byl pro všechny respondenty společný a nesl označení „celkové shrnutí“, byl vymezen jako „více důležité způsobilosti“ a „méně důležité způsobilosti“. Tento konstrukt hraje významnou roli v Honeyho analýze.

Po skončení interview následoval jeho přepis do softwarového programu RepGrid a RepNet IV.

3 VÝSLEDKY

3.1 PRVNÍ ETAPA VÝZKUMU

Námi vytvořený dotazník s tabulkami jsme rozeslali na jednotlivé registrované veřejné vysoké školy připravující učitele tělesné výchovy. Z oslovených 12 škol se nám vrátilo za období dvou let (2011 – 2013) 8 vyplněných dotazníků.

Výsledky četnosti zastoupení předmětu **Sportovní gymnastika** na jednotlivých fakultách v **bakalářském studiu** ukázaly, že na všech fakultách, které jsou v tomto sledování zastoupeny, se sportovní gymnastika vyučuje minimálně jako součást jiného předmětu, kromě FTVS UK v Praze, kde se pro obor učitelství v kombinaci nevyučuje vůbec⁵. Největší podíl výuky vykazuje FSpS MU v Brně. Dva semestry je předmět vyučován také na PedF TU v Liberci. Největší počet kreditů (4) je udáván na PedF TU v Liberci a PedF UK v Praze a nejmenší (1) na PedF JU v Českých Budějovicích. Pouze praktické požadavky se vyskytují na FTK UP v Olomouci, PedF JU v Českých Budějovicích a PedF UK v Praze.

Nejvíce výuky předmětu **Sportovní gymnastika v navazujícím magisterském studiu** je věnováno na FTK UP v Olomouci. Jeho zastoupení je uplatněno 2x jako samostatný vyučovací předmět, z čehož následně vyplývá největší počet udělovaných kreditů (5). Na ostatních fakultách se předmět učí také jako samostatný předmět, ale pouze 1 semestr. Výjimkou je FTVS UK v Praze a PedF UK v Praze, kde je předmět vyučován pouze jako součást jiného předmětu. Obsahem výstupu jsou na všech fakultách didaktické požadavky, praktické výstupy nejsou požadovány pouze na PedF JU v Českých Budějovicích a na PedF TU v Liberci. Zkouškou je předmět zakončen na všech školách.

3.2 DRUHÁ ETAPA VÝZKUMU

3.2.1 Repertoárová mřížka

Všichni respondenti výzkumného souboru této etapy byli absolventi vysokých škol s odborným, pedagogickým zaměřením. Z tohoto počtu expertů bylo celkem 8 mužů a 7 žen ve věku od 25 do 60 let, jejichž odborná praxe se pohybovala od 1 do 26 let.

⁵ V bakalářském studiu se sportovní gymnastika na FTVS UK vyučuje v oboru TVS se zaměřením na vzdělávání.

3.2.2 Eyeball analysis - analýza pohledem

Všech patnáct získaných mřížek, bylo podrobena analýze pohledem. Výsledky této analýzy můžeme shrnout do následujících hlavních bodů:

- **hodnocení tématu** - problematika a téma práce se většinou setkala s velkým pozitivním ohlasem, bylo považováno za důležité zejména s ohledem na probíhající školskou kurikulární reformu a nedostatečný rozsah praktické výuky na jednotlivých fakultách, byla vyslovena potřeba vytvoření společného základu předmětu Sportovní gymnastika na jednotlivých fakultách připravujících učitele TV
- **názory na elementy** – experti je vnímali jako odpovídající a vhodně zvolené prvky vyskytující se v rámci řešeného tématu; objevily se i návrhy na formulaci dalších vhodných elementů
- **tvorba konstruktů** – řadě expertů činila tvorba konstruktů malé problémy a šlo jak o zkušené učitele, tak o ty začínající, tyto nedostatky však byly záhy odstraněny; někteří z nich nesnadně vyjadřovali opaky stanovených konstruktů
- **kvantifikace elementů** – největšího shodného bodového ohodnocení dosahují elementy „individuální zvládnutí praktických dovedností na prostných“ a „individuální zvládnutí praktických dovedností na nářadí“, neboť jejich vzájemné hodnocení je často velmi podobné, respondenti je označovali za stejně důležité či méně významné
- **konstrukt celkového shrnutí** – velmi často dosahuje element „individuální zvládnutí praktických dovedností na nářadí“ hodnoty 5, čímž mu dotazovaní přidělili menší důležitost, podobně ohodnotili také element „teoretické znalosti o oboru Gymnastiky“, který tak nepovažují za příliš významný; za potřebnější a důležitější elementy jsou experty označeny „dopomoc a záchrana“ a „znalost didaktického postupu“, které jsou naopak častěji bodovány hodnotou 1.

3.2.3 Shrnutí vztahů mezi elementy

Při hodnocení jednotlivých elementů všemi experty se odhalily:

- nejčastěji vytvářené shluky:
 - „individuální zvládnutí praktických dovedností – prostná“ + „individuální zvládnutí praktických dovedností – nářadí“ (15x)
 - „vedení rozcvičení“ + „osobnost budoucího učitele“ (8x)
 - „znalost metodiky nácviku“ + „znalost didaktického postupu“ (7x)

Na tomto základě bylo definováno devět kategorií, které vymezují žádoucí kompetence a potřeby absolventa předmětu Sportovní gymnastika pro praxi:

1. *způsoby komunikace x verbální projev*
2. *bezpečnostní aspekty x bezpečnost*
3. *kreativní, tvůrčí a inovativní přístupy x kreativita*
4. *korekce a zpětnovazební informace x zpětná vazba*
5. *základní odbornost a další vzdělávání x teoretické znalosti*
6. *charakteristika činností – zábava, prožitky, emoce, motivace x zábava a radost z pohybu*
7. *fyzická připravenost (kondice, rozvoj pohybových schopností a dovedností) x fyzická připravenost (předpoklady)*
8. *organizace, řízení a formy výuky x organizace a formy výuky*
9. *specifické prostory, nářadí a pomůcky.*

3.2.5 Honeyho obsahová analýza

Pro vyhodnocení dat prostřednictvím Honeyho obsahové analýzy se pozornost zaměřila na hodnocení konstruktů „celkové shrnutí“ (souhrnný konstrukt) – „více důležité způsobilosti“ x „méně důležité způsobilosti“. Hodnocení dílčích konstruktů vyjádřené v procentech (v každém rozhovoru) bylo porovnáno s hodnocením souhrnného konstruktů. Ze zjištěné diference byl stanoven index relativní důležitosti – H-I-L index, jehož vymezení bylo diskutováno se spoluvýzkumníkem.

Četnost zastoupení H-I-L indexu v jednotlivých vytvořených kategoriích je zaznamenána v tabulce 2. **Nejvíce konstruktů** bylo vytvořeno a zařazeno do kategorie „8 Organizace, řízení a formy výuky“ – 24x. V této kategorii se zároveň vyskytuje nejpočetnější zastoupení indexu H – 14x. Naopak nejméně konstruktů bylo začleněno do kategorie „6 Charakteristika činností – zábava, prožitkovost, emoce, motivace“ – 13x. Četnost indexu relativní důležitosti H je 3. **Druhou nejpočetnější kategorií** (z hlediska zařazených konstruktů) je „5 Základní odbornost a další vzdělávání“ – 20x. Index relativní důležitosti H se zde vyskytuje 5x (ze skupiny expertů I. byly utvořeny 2, z II. skupiny 1 a ze III. skupiny také 2). Do kategorie „2 Bezpečnostní aspekty“ bylo zařazeno celkem 18 konstruktů a H indexem jich bylo označeno 11. Ostatní kategorie jsou relativně stejně početné (sumou konstruktů): „1 Způsoby komunikace“ – 16x, „3 Kreativní, tvůrčí a inovativní přístupy“ – 15x, „4 Korekce a zpětnovazební informace“ – 14x, „7 Fyzická připravenost (kondice, rozvoj

pohybových schopností a dovedností“ – 16x a „9 Specifické prostory, náradí a pomůcky“ – také 16x. Index H v těchto kategoriích nepřesahuje hodnotu 7.

Tabulka 2 Četnost zastoupení H-I-L indexu v jednotlivých vytvořených kategoriích

		KATEGORIE									Σ
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
INDEX	HIGH (VYSOKÝ)	5 H	11 H	7 H	6 H	5 H	3 H	4 H	14 H	5 H	60
	INTERMEDIATE (STŘEDNÍ)	7 I	4 I	5 I	3 I	11 I	7 I	7 I	8 I	4 I	56
	LOW (NÍZKÝ)	4 L	3 L	3 L	5 L	4 L	3 L	5 L	2 L	7 L	36
										152	

3.2.6 Konstrukt „celkové shrnutí“ (souhrnný konstrukt)

Společným konstruktem pro všechny rozhovory byl konstrukt „celkové shrnutí“ (souhrnný konstrukt), který stanovil výzkumník. Byl vymezen jako „více důležité způsobilosti“ x „méně důležité způsobilosti“. Hodnocení jednotlivých elementů konstruktem „celkové shrnutí“ zobrazuje tabulka 3, ze které jsou patrné hodnoty aritmetického průměru, směrodatné odchylky a mediánu. Experti souhrnným konstruktem hodnotili elementy průměrně hodnotou 2; pouze dva z nich se blížili k průměrnému hodnocení 3 (2,9).

Tabulka 3: Hodnocení elementů konstruktem „celkové shrnutí“ všemi experty

Elementy	Hodnocení elementů konstruktem "celkové shrnutí" experty z:															x	SD	m
	I. skupiny					II. skupiny					III. skupiny							
1	1	4	2	5	2	3	5	5	5	5	4	5	5	3	3	3,8	1,3	4
2	1	1	3	1	3	2	2	2	2	1	2	3	2	2	2	1,9	0,7	2
3	4	1	3	2	1	1	1	1	3	1	1	1	1	2	1	1,6	1	1
4	1	1	2	3	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1,4	0,6	1
5	2	5	5	2	2	5	3	3	4	2	3	2	3	5	3	3,3	1,2	3
6	2	5	5	2	5	5	5	5	5	4	5	5	3	5	3	4,3	1,1	5
7	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1,3	0,5	1
8	5	2	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2	3	1	5	2	1,3	2
x	2,1	2,6	2,9	2,1	2,1	2,4	2,5	2,5	2,9	2,1	2,3	2,6	2,6	2,5	2,5			
SD	1,5	1,7	1,4	1,3	1,3	1,7	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,1	1,6	1,2			
m	1,5	2	2,5	2	2	1,5	2	2	2,5	1,5	1,5	2	2,5	2	2,5			

Poznámka: x – aritmetický průměr, SD – směrodatná odchylka, m – medián

1 - Teoretické znalosti o oboru Gymnastika; 2 - Znalost metodiky nácviku; 3 - Dopomoc a záchrana; 4 - Znalost didaktického postupu; 5 - Individuální zvládnutí praktických dovedností – prostrná; 6 - Individuální zvládnutí praktických dovedností – náradí; 7- Vedení rozcvičení; 8 - Osobnost budoucího učitele.

4 DISKUSE

Při získávání a zpracování výsledků práce se objevilo relativně velké množství diskusních témat. Jejich význam je z hlediska subjektivního hodnocení autora práce rozmanitý – od čistě okrajových až po velmi zásadní, která ovlivňují edukační proces na všech oborových fakultách a katedrách.

Rozsah a zaměření výuky předmětu Sportovní gymnastika v pregraduálním vzdělávání (Bc. a NMgr.)

Na všech fakultách byl rozsah výuky sportovní gymnastiky v minulých letech redukován. Je však velmi zajímavé, že fakulta s nejdelší tradicí tělovýchovného vzdělávání – FTVS UK v Praze, nemá v bakalářském studiu (obor učitelství v kombinaci) předmět Sportovní gymnastika zařazený vůbec (jeden semestr má obor TVS se zaměřením na vzdělávání).

Gymnastické aktivity se v praxi realizují obtížně bez osvojení kvalitních didaktických a psychodidaktických kompetencí. Přičemž je vhodné připomenout, že v předmětu Tělesná výchova je gymnastika zařazena na všech stupních vzdělávání. Formulace v současných Rámcových vzdělávacích programech (RVP ZV, 2007 a RVP G, 2007) se zdají být stanoveny nešťastně a mnohdy nevyhovujícím způsobem. Doporučené oblasti učiva ze sportovní gymnastiky jsou zde, oproti osnovám v minulosti, uvedeny jen velmi obecně (např. akrobacie, přeskoky a cvičení na náradí). Přičteme-li k těmto strohým dokumentům skutečnost omezeného rozsahu výuky na oborových fakultách, nelze se divit stále přibývajícím studiím, jejichž výsledky ukazují na nedostatečnou pohybovou vzdělanost ve školách, která má významný dopad na pohybovou úroveň dětí (Čuljak et al., 2011).

Výsledné kategorie konstruktů a jejich označení indexem H-I-L

Z celkového počtu různorodých konstruktů bylo konfrontací výzkumníka a spoluvýzkumníka vymezeno 9 kategorií. Následující souhrn poznatků byl charakterizován prostřednictvím zaznamenaných konstruktů, které byly vytvořeny experty v jednotlivých rozhovorech. Nejpočetnější kategorie (24 konstruktů) byla definována jako „**Organizace, řízení a formy výuky**“, kterou je možno považovat za nezbytnou prioritu v získaných způsobilostech absolventů předmětu Sportovní gymnastika. Největší zastoupení indexu relativní důležitosti H v této kategorii vykazaly konstrukty prezentované experty ze skupiny II. -

učitelé s dlouholetou praxí (6x). Kategorii lze vymezit konstruktem „potřeba organizačních předpokladů“, kterou experti chápou jako jednu z významných oblastí pro úspěšnou realizaci výuky sportovní gymnastiky (Chrudimský & Novotná, 2009). Podle reakce výpovědí expertů na otázku v dotazníku ohledně podmínek pro výuku sportovní gymnastiky, musí někteří z nich připravovat nářadí na každou vyučovací lekci. V souvislosti s touto skutečností je preference organizačních dovedností více než pochopitelná. Na význam organizačních požadavků poukazoval jeden z expertů (č. 9) již v názorech na elementy.

Naopak nejméně početnou kategorií se třinácti konstrukty se projevíla **„Charakteristika činností – zábava, prožitkovost, emoce, motivace“**. Konstruktu s indexem H nebylo označeno mnoho – pouhé tři, jejichž stanovení pochází z I., II. i III. skupiny expertů. Přesto je zřejmé, že experti si uvědomují potřebu herního principu a pozitivního prožitku v efektivním procesu osvojování si gymnastických dovedností. V této souvislosti se ihned naskýtá otázka, co je důvodem „nízké“ frekvence vymezení těchto konstruktů.

Novými postupy lze proces nácvičku gymnastických dovedností zefektivnit a udělat ho atraktivnějším. Právě takové zaměření vytváří úzkou vazbu v kategorii **„Kreativní, tvůrčí a inovativní přístupy“**, jejíž potřeba je zřetelná jak u učitelů s dlouholetou praxí, tak u začínajících učitelů. Experti z obou jmenovaných skupin stanovili 6 konstruktů (3+3) s indexem relativní důležitosti H v této kategorii. Především od začínajících učitelů (absolventů učitelského studia) jsou jejich spolupracovníky, žáky i rodiči očekávány nové a netradiční přístupy ve výchovně - vzdělávacím procesu.

Velmi zajímavým zjištěním bylo utvoření další poměrně početné kategorie, kterou experti definovali jako **„Základní odbornost a další vzdělávání“**. Vzhledem k 20 zařazeným konstruktům, které zasahují do této oblasti, se dá vycházet z předpokladu, že experti pozitivně vnímají nutnost základní míry odbornosti a dalšího vzdělávání.

Současný stav různě disponovaných žáků ke gymnastickým aktivitám poukazuje na obavy ze zajištění bezpečnosti. Kategorii nazvanou **„Bezpečnostní aspekty“** představuje 18 vytvořených konstruktů a vede k zamyšlení, neboť nejvíce zastoupení s indexem H mají konstrukty prezentované skupinou III. – začínající učitelé (5x).

Hodnocení konstruktů „celkové shrnutí“ – „více důležité způsobilosti“ x „méně důležité způsobilosti“

Výsledky výzkumu ukazují, že experti považují za potřebnější oblast výuky v předmětu Sportovní gymnastika, zejména problematiku didaktiky. V celkovém hodnocení

elementů, byly za „více důležité způsobilosti“ označeny elementy „dopomoc a záchrana“, „znalost didaktického postupu“ a „vedení rozcvičení“. Je zajímavé, že tento názor sdílí experti ze všech tří skupin výzkumného souboru relativně stejnou měrou hodnocení. Obsah výstupů z povinného předmětu Sportovní gymnastika je v bakalářském studiu zaměřen více na praktickou část, nežli didaktickou.

V navazujícím magisterském studiu se situace zdá být příznivější, neboť didaktické výstupy z předmětu SG jsou požadovány na všech sledovaných oborových fakultách. Takovýto model řazení oborových didaktik do strukturovaného studia (bakalářského a navazujícího magisterského) je však v souladu s požadavky, které jsou vymezeny v Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání pro učitelství (Černíkovský, Hnilica & Pasáčková, 2012). Národní kvalifikační rámec sice didaktiky vymezuje, ale z pohledu expertů lze usuzovat, že ji chápou jako nedostatečnou.

Překvapujícím zjištěním byly názory expertů na praktické požadavky absolventů předmětu Sportovní gymnastika. K hodnocení elementu „individuální zvládnutí praktických dovedností – náradí“ se opět vyjádřili relativně shodně všechny tři skupiny expertů. Převládalo hodnocení 5 (10x z 15, tj. 66,7 %), čímž byl tento element zařazen mezi „méně důležité způsobilosti“. Nejvíce průměrných hodnot (3), tedy 33,3 % z celkového hodnocení dosáhlo „individuální zvládnutí praktických dovedností – prostná“.

Je celkem zarážející, že element „teoretické znalosti o oboru Gymnastiky“ byl souhrnným konstruktem také častěji hodnocen 5 (7x z 15, tj. 46,7 %). S tímto hodnocením není experty považován za „více důležité způsobilosti“, přestože vytvořenými konstrukty a vzniklou kategorií „Základní odbornost a další vzdělávání“ si nutnost aktualizace poznatků a soustavného vzdělávání uvědomují. Na tomto výsledku se největší měrou podíleli experti z II. skupiny – učitelé s dlouholetou praxí (5x ze 7).

Pozitivním zjištěním byla i verifikace nalezených vztahů mezi elementy shlukovou analýzou. Statisticko matematické procedury vytvořily obdobné shluky (viz schéma 1), které byly rozděleny do třech dominantních kmenů a experty označeny jako:

- teoretické požadavky – tvořené elementem 1 - „teoretické znalosti o oboru Gymnastika“
- didaktické požadavky – tvořené elementem 3 - „dopomoc a záchrana“ a shluky 2 a 4 - „znalost metodiky nácviku“ + „znalost didaktického postupu“; 7 a 8 - „vedení rozcvičení“ + „osobnost budoucího učitele“
- praktické požadavky – tvořené shlukem 5 a 6 - „individuální zvládnutí praktických dovedností – prostná“ + „individuální zvládnutí praktických dovedností – náradí“.

Verifikační rozhovor

Experti byli seznámeni s výsledky jednotlivých rozhovorů. Bylo provedeno strukturované interview se třemi vybranými experty, jehož cílem byla verifikace vzniklé teorie. Výběr expertů byl proveden cíleně tak, aby byl každý z nich zástupcem příslušné skupiny (I. učitelé na vysokých školách, II. učitelé s dlouholetou praxí a III. začínající učitelé). Z rozhovoru vyplynulo, že se dalo očekávat nízké hodnocení důležitosti individuálního zvládnutí praktických dovedností. Experti potvrdili, že pro učitelkou praxi primárně upřednostňují oborovou didaktiku a vedení rozcvičení. Zásadním tématem se stalo i materiální zabezpečení současných školních tělocvičen, které je „rozmanité“. Učitelé mají zájem na aplikaci aktuálních cvičebních přístupů i využití moderního nářadí či jiných pomůcek. Tyto aspirace však narážejí na „reálné možnosti“ pro výuku, ať již z důvodu prostorového, vybavení učebními pomůckami či nezájmem studentů.

Další významnou oblastí, o které experti hovořili, jsou kázeňské problémy ve škole. Shodně potvrdili význam učitelovy osobnosti, neboť v současném školním prostředí se musí potýkat s řešením kázně žáků při hodinách školní TV a výrazně by přivítali příklady postupů pro řešení těchto situací.

5 ZÁVĚRY

Ve zpracované studii jsme se prioritně zabývali obsahem povinného předmětu Sportovní gymnastika na fakultách připravujících učitele TV. Pozornost byla zaměřena především na potřebné profesní kompetence, které by si měl absolvent tohoto předmětu osvojit, aby mohl úspěšně realizovat ve vyučovacích jednotkách školní tělesné výchovy sportovní gymnastiku. Výzkum probíhal ve dvou etapách. V první etapě byla analýzou školské dokumentace provedena explorace zaměření obsahu studijních plánů předmětu Sportovní gymnastika, jeho rozsahu a požadovaných výstupů. Pro nalezení odpovědí na otázku důležitosti a potřebnosti jednotlivých kompetencí absolventa předmětu Sportovní gymnastika byla v druhé etapě výzkumu použita metoda repertoárové mřížky. Jejím prostřednictvím jsme získali velké množství informací od skupiny patnácti expertů, kteří byli rozděleni, na základě svých zkušeností s výukou gymnastiky, do tří skupin:

- na začínající učitele
- učitele s dlouholetou praxí
- učitele na vysokých školách.

Z hlediska jednotlivých cílů práce byly dosaženy následující výsledky:

1) analýza školské dokumentace

- výuka předmětu Sportovní gymnastika byla na všech fakultách učitelských oborů v souvislosti s novou akreditací studijních programů značně redukována, na UK FTVS se v bakalářském studiu výuka tohoto předmětu nevyskytuje vůbec
- obsah výstupu z předmětu je orientován v bakalářském studiu především na kontrolu osvojování pohybových dovedností, méně pak na část didaktickou a teoretickou
- v navazujícím magisterském studiu dominují didaktické výstupy z předmětu, poměrně vyvážené jsou i praktické požadavky, kromě PedF JU v Českých Budějovicích a PedF TU v Liberci, kde zařazeny nejsou. Z hlediska teoretického zaměření je na všech sledovaných fakultách předmět zakončen ústní zkouškou.

2) zjistit a formulovat požadavky, které jsou kladené na osobnost učitele tělesné výchovy na středních školách

- pomocí metody repertoárové mřížky bylo získáno z rozhovorů s experty vymezení více či méně potřebných způsobilostí. Vytvořené konstrukty byly rozděleny do devíti kategorií.
- prostřednictvím shlukové analýzy bylo provedeno hodnocení jednotlivých elementů (představující žádoucí kompetence absolventa předmětu Sportovní gymnastika). Výsledný dendrogram rozdělil 8 proměnných (elementů) do tří kmenů, v nichž:
 - první kmen, označen jako teoretické požadavky, byl tvořen:
 - „teoretickými znalostmi o oboru Gymnastika“
 - druhý kmen, označen jako didaktické požadavky, byl tvořen:
 - „znalostí metodiky nácviku“
 - „znalostí didaktického postupu“
 - „dopomocí a záchranou“
 - „vedením rozcvičení“
 - „osobností budoucího učitele“
 - třetí kmen, označen jako praktické požadavky, byl tvořen:
 - „individuálním zvládnutím praktických dovedností – prostná“
 - „individuálním zvládnutím praktických dovedností – nářadí“.

Ve smyslu **první vědecké otázky** můžeme uvést, že na oborových fakultách a katedrách připravujících učitele TV existuje shoda obsahu a náplně výuky předmětu Sportovní gymnastika. Struktura vyučovaného předmětu přitom vychází z požadavků Rámcových vzdělávacích programů. Jedinou výjimkou se stává UK FTVS, která obsah předmětu Sportovní gymnastika tak, jak jej požaduje RVP (G či ZV), vyučuje až v navazujícím magisterském studiu.

Z hlediska **druhé vědecké otázky** můžeme potvrdit, že experti kladou větší důraz na didaktickou oblast v problematice výuky sportovní gymnastiky. Zásadní význam přikládají elementům „dopomoc a záchrana“, „znalost didaktického postupu“ a „vedení rozcvičení“, jejichž prostřednictvím je ovlivňována zejména profesní kompetence učitele didaktická a psychodidaktická.

Na základě výsledků výzkumu **můžeme považovat vědecké otázky za zodpovězené**. Věříme, že výsledky a poznatky získané při řešení zvoleného problému disertační práce se stanou dokladem významu uplatnění sportovní gymnastiky ve studijních programech přípravy učitelů tělesné výchovy a současně argumentem pro inovaci a rozšíření výuky činností sportovní gymnastiky ve studijních plánech předmětů oboru Gymnastika.

6 SEZNAM VYBRANÉ POUŽITÉ LITERATURY

- Balsdon, A. J. & Clift, S. (1990). Research article assessing gymnastics performance: an exploration using repertory grid technique. *Physical education review*, 13 (1), 48-59.
- Belz, H. & Siegrist, M. (2001). *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál.
- Butler R. J., Smith, M. & Irwin, I. (1993). The performance profil in Practice. *Journal of applied sport psychology*, 5, 48-63.
- Calderhead, J. (1989). Reflective teaching and teacher education. In *Teaching and Teacher Education*, 5, 43-51.
- Clarke, P. T. (1996). The use of repertory grid technique to investigate athletic stress. In Marconnet, P. (ed.) et al. *First annual congress? Frontiers in sport science, the European perspective*. Nice: European College of Sport Science, 800-801.
- Černíkovský, P., Hnilica, J., & Pasáčková, E. (2012). *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky, 2. díl. Oblasti vzdělávání*. 1. vyd. Praha: MŠMT ČR.
- Čuljak, Z., Čavar, M., Crnjac, D., Marić, K., Čorluka, M. (2011). Effectiveness of the school of gymnastics in 7 years old children. *Sport Scientific & Practical Aspects*, 8 (2), 41-45.
- Dowdell, T. (2010). Charakteristice of effective gymnastics coaching. *Science of Gymnastics Journal*, 2 (1), 15-24.
- Fialová, L. (2010). *Aktuální témata didaktiky. Školní tělesná výchova*. Praha: Karolinum.
- Fisher, R., J. (1996). A comparative study of teachers' and pupils' interpretations of physical education. *Journal of Comparative Physical Education & Sport*, 18 (2), 50-57.
- Fransella, F., Bell, R. & Bannister, D. (2004). *A Manual for Repertory Grid Technique*. Second Edition. Chichester, John Wiley & Sons.
- Fromm, M. (2004). *The repertory grid interview*. Berlin: Waxmann, Germany.
- Grimmett, P. P. & Erickson, G. L. (1988). *Reflection in teacher education*. New York: Teacher College Press.
- Hendl, J. (1997). *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum.
- Hendl, J. (2006). *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha: Portál.
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Chráska, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada.
- Chrudimský, J. & Novotná, V. (2009). *Gymnastické aktivity na základních školách. Pohybové aktivity biosociálním kontextu*. Praha: Karolinum.

- Janík, T. (2007). *Pedagogical content knowlege nebo didaktická znalost obsahu?* Brno: Paido.
- Jankowicz, D. (2004). *The easy guide to repertory grids*. University of Luton: Graduate Business School, UK.
- Kelly, G., A. (1955). *The Psychology of Personal Constructs*. New York: Norton.
- Kocianová, R. (2010). *Personální činnosti a metody personální práce*. Praha: Grada Publishing.
- Lukas, J. & Šerek, J. (2007). Aplikace techniky repertoárové mřížky na zkoumání utváření dojmů o politicích. *Československá psychologie*, LI (6), 622-634.
- Marsden, D. & Litter, D. (2000). Repertory grid technique – an interpretive research framework. *European Journal of Marketing*, 34 (7), 816-834.
- National Association for Sport and Physical Education. (2004). *Mooving into the Future: National Standards for Physical Education (2nd. Eds.)*. Reston, VA: Author.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. (2001). Praha: UIV.
- Pavlica, K. et al. (2000). *Sociální výzkum, podnik a management*. Praha: Ekopress.
- Pelikán, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum.
- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. (2007). Praha: VÚP.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. (2007). Praha: VÚP.
- Ritomský, A. & Bachratý, J. (2008). *Metóda repertoárovej mriežky v sociálnych vedách*. Bratislava: Ústav aplikovanej psychológie FSEV UK, Slovensko.
- Rychtecký, A., Hardman, K. & Klein, G. et al. (2008). Trendy v přípravě učitelů tělesné výchovy v evropském kontextu. *Česká kinantropologie*, 12 (1), 5-27.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and Teaching. Foundations of the new Reform. *Harvard Educational Review*, 57 (1), 1-22.
- Sigmund, E., Frömel, K., Chmelík, F. et al. (2009). Oblíbený obsah vyučovacích jednotek tělesné výchovy – pozitivně hodnocený prostředek vyššího tělesného zatížení děvčat. *Tělesná kultura*, 32 (2), 45-63.
- Skalková, J. (2005). Rámcové vzdělávací programy – dlouhodobý úkol. *Pedagogika*, 55 (1), 4-19.
- Smith, H. J. (2000). The reliability and validity of structural measures derived from repertory grids. *The Journal of Constructivist Psychology*, 13, 221-230.
- Spilková, V., Tomková, A. et al. (2010). *Kvalita učitele a profesní standard*. Praha: PedF UK.
- Stloukalová, B. (2011). Tělesná výchova v přípravě učitelů – didaktická nebo pohybová dovednost? *Empirie*, 1, 17-22.
- Strešková, E. (2008). *Gymnastika vo fylogénéze a ontogenéze člověka*. Bratislava: UK.

- Švec, V. (1999). *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*. Brno: Paido.
- Tan, F. B. & Hunter, M. G. (2002). The repertory grid technique: the Method for the study of cognition in information systems. *Management Information Systems*, 26 (1), 39-57.
- Vaculíková, P., Skotáková, A., Svobodová, L., & Šimberová, D. (2012). Vztah učitelů tělesné výchovy základních a středních škol ke gymnastickým disciplínám. *Intervenční programy gymnastiky*. Sborník příspěvků z vědeckého semináře Kinantropologie. Praha: UK FTVS.
- Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido.
- Vorálková, J., Novotná, V. & Šimůnková, I. (2013). Gymnastická hra jako podnět k modernizaci výuky gymnastiky ve školní tělesné výchově. *Studia sportiva*, 2, 111-116.
- Vlček, P. & Janík, T. (2010). *Školské reformy a tvorba kurikula tělesné výchovy v České republice, Spolkové republice Německo a Spojených státech amerických*. Brno: Paido.
- Wolfson, S. R. (1992). A computer-assisted repertory grid analysis of self-esteem in sport participants. In Tenenbaum, G, Raz-Liebermann, T., Artzi, Z. (Eds.) *Proceeding on the International conference on Computer Applications in Sport and Physical Education* (254-259). Netanya: Wingate Institute.